

เพศสภาพกับ REDD+

การนำมุมมองเพศสภาพมาใช้ในการป่าไม้ไม่มีอะไร
เกี่ยวข้องกับความต้องการทางการเมือง แต่เกี่ยวข้องไปหมด
ทุกด้านในแง่ประสิทธิผลของการพัฒนาและการอนุรักษ์

นิตยสาร *Aborvitae* ฉบับที่ 43 IUCN, 2011

การหารือกันในระดับนานาชาติเกี่ยวกับ REDD+ และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศได้กล่าวถึงความต้องการของชนพื้นเมืองเอาไว้
อย่างชัดเจนเปิดเผย อย่างไรก็ตามจนกระทั่งทุกวันนี้ความพยายามที่จะเชื่อมโยงกิจกรรม REDD+ และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ
เข้ากับการคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงเป็นการเฉพาะยังมีอยู่จำกัดมาก หนังสือข่าวฉบับนี้จะมาสำรวจตรวจสอบดูว่า การวางแผนและ
การดำเนินงาน REDD+ สามารถที่จะและควรที่จะเสริมเพิ่มให้สภาพของผู้หญิงในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกดีขึ้นอย่างไร

ภายในเล่มนี้

- 3 กรอบการคุ้มครองสิทธิทางเพศ
สภาวะ
- 4 ทำไมทุกคนจำเป็นต้องมีส่วนร่วม
- 5 กรณีเตาที่ใช้เชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพ
- 6 บทเรียนจากรอบๆภูมิภาค
เนปาล: ป่าชุมชนกับผลประโยชน์
ร่วมจากป่า
อาฟกานิสถาน: การใช้ REDD+ เสริมพลังความเข้มแข็งให้ผู้หญิง
อินเดีย: วันหนึ่งในชีวิตของหญิง
ชนบทในโอริสสา
ข้อเสนอแนะสำหรับการผนวก
เพศสภาวะเข้าไปใน REDD+

การปฏิเสธไม่รู้:

เอกสารชิ้นนี้เป็นผลที่ได้จากโครงการหนึ่งที่ได้รับทุนสนับสนุนจากกระทรวงการพัฒนาระหว่างประเทศ (DFID) ของรัฐบาลสหราชอาณาจักร เพื่อประโยชน์ต่อประเทศกำลังพัฒนา อย่างไรก็ตามทัศนคติที่แสดงออกมาและข้อมูลที่มีอยู่ในเอกสารนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นทัศนคติและข้อมูลที่ DFID รับรองซึ่ง DFID ไม่อาจรับผิดชอบใดๆต่อทัศนคติหรือข้อมูลนั้นหรือการพึ่งพิงทัศนคติหรือข้อมูลนั้นๆ

เกี่ยวกับ REDDNet

เป็นศูนย์รวมสำหรับการแบ่งปันความรู้และทรัพยากรต่างๆในเรื่องที่เกี่ยวกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการทำลายป่าและการทำให้ป่าเสื่อมโทรม (Reducing Emissions from Deforestation and Degradation – REDD+) เครือข่ายนี้มุ่งไปที่องค์กรประชาสังคมและผู้ปฏิบัติการในประเทศโลกใต้ โดยให้ข้อมูลล่าสุดและทรัพยากรไปช่วยสร้างโครงการและนโยบาย REDD+ ที่เอื้อให้กับคนยากจน เครือข่ายนี้มีภาคีประกอบด้วย RECOFTC – The Center for People and Forests, Tropical Agricultural Research and Higher Education Center (CATIE) และ Uganda Coalition for Sustainable Development (UCSD)

www.redd-net.org

จากบรรณาธิการ

ท่านผู้อ่าน

ภาคประชาสังคมยังมีท่าทีระแวดระวังต่อ REDD+ ต่อไป โดยเตือนว่าหากไม่มีการให้ความปลอดภัยอย่างแท้จริงแล้ว สิทธิของชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นก็อาจจะถูกบั่นทอนลงได้ หนังสือข่าวฉบับนี้ได้ตั้งคำถามว่า เป็นการเพียงพอหรือไม่ที่จะแค่ประกันว่าผู้หญิงจะไม่ได้รับอันตรายจาก REDD+ มิควรหรือที่เราจะถามด้วยว่า REDD+ ได้เสริมเพิ่มและปรับปรุงสภาพของผู้หญิงชนบทในภูมิภาคนี้หรือไม่บ้าง เมื่อเอาประสบการณ์ต่างๆ เช่นในเรื่องป่าไม้ชุมชน

มาดู เราเห็นว่ากิจกรรม REDD+ สามารถและควรที่จะทำมากไปกว่าเพียงแค่การหลีกเลี่ยงอันตราย – กิจกรรมเหล่านี้ควรจะเป็นเครื่องมือสำหรับการเสริมสิทธิและสถานะของกลุ่มชนชายขอบ เช่น ผู้หญิง อย่างแท้จริง เนื่องจาก REDD+ มีฐานอยู่บนการดำเนินงาน มันจึงให้เครื่องมือที่จะทำเช่นนั้นแก่เรา รวมทั้งตัวชีวิตที่ระบุให้ผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องในการวางแผนและการออกแบบในทางที่มีความหมายและได้ประโยชน์เท่าเทียมกันจากการใช้จ่ายของโครงการ จะกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่หลายสังคมภูมิภาคดำเนินการ มีความกระหายที่จะให้มีการปรับปรุงสภาพของผู้หญิงทั่วภูมิภาคนี้ แต่กระนั้นตราบนานเท่าไร ประเทศคระหว่างประเทศ รัฐบาล และผู้ดำเนินโครงการ ดูเหมือนว่าจะพลาดโอกาสไป ดังรายงานฉบับใหม่ของ USAID ที่มีชื่อว่า Gender and REDD+: An Asia Regional Analysis (เพศสภาวะกับ REDD+: การวิเคราะห์ในระดับภูมิภาคเอเชีย) กล่าวว่า “การหารือกันเกี่ยวกับ REDD+ ในปัจจุบันอ่อนมากในแง่ของเพศสภาวะและผลกระทบของมันต่อผู้หญิงในชนบทที่มีทางเลือกน้อยหรือไม่มีเลย”

ควรจะจูงใจนำผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบและการดำเนินงาน REDD+ มากขึ้นมากๆ และยอมรับด้วยว่าเธอเป็นผู้ใช้ประโยชน์ป่าไม้และผู้มีส่วนได้เสียอันชอบธรรม ถ้าไม่ใช่ด้วยเหตุผลในทางจริยธรรมที่จะต้องยอมรับสิทธิของพวกเธอ ก็ด้วยเหตุผลที่ว่าความสำเร็จของ REDD+ ขึ้นอยู่กับการเข้ามามีส่วนร่วมของพวกเธอ ผู้ชายกับผู้หญิงมีประสบการณ์ ความรู้ และยุทธศาสตร์ต่างกันในการจัดการป่าไม้ ความล้มเหลวที่จะรวมเอาประชากรถึงครึ่งหนึ่งเข้ามาในการจัดการป่าไม้มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร การลดความยากจน และที่สุดแล้วก็คือสภาพเป็นอยู่ที่ดีของป่าไม้

เรแกน ชูชุกิ

ผู้ประสานงาน REDD-Net เอเชีย-แปซิฟิก

RECOFTC – ศูนย์กลางเพื่อคนและป่าไม้

regan@recoftc.org

พื้นฐานของการใช้แนวทางเพศสภาวะ

- แนวทางเพศสภาวะ (gender approach) มีลักษณะพิเศษเฉพาะคือ มั่นเน้นไปที่ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ไม่ใช่เน้นเฉพาะไปที่ผู้หญิงแยกโดดเดี่ยวออกมาจากผู้ชาย แนวทางนี้ย้ำเน้น:
- ความแตกต่างระหว่างความสนใจของผู้หญิงกับความสนใจของผู้ชาย และความแตกต่างนี้แสดงออกมาอย่างไร
- ประเพณีนิยมและการแบ่งชั้นวรรณะที่กำหนดตำแหน่งแห่งที่ของผู้หญิงและผู้ชายในครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม
- ความแตกต่างระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายเมื่อพิจารณาในแง่อายุ ความมั่งคั่งของทรัพย์สิน พื้นฐานทางชาติพันธุ์ และปัจจัยอื่นๆ และ
- บทบาทและความสัมพันธ์ทางเพศสภาวะที่เปลี่ยนไปเนื่องจากแนวโน้มทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี

กรอบการคุ้มครองสิทธิเพศสภาวะ

REDD+ และการหารือกันเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศกล่าวถึงคนพื้นเมืองเอาไว้อย่างชัดเจน ที่เด่นชัดที่สุดก็โดยการโยงมันเข้ากับปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมือง (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous People – UNDRIP) และมติข้อที่ 169 ขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่มีความพยายามในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้จะเชื่อมโยงกิจกรรม REDD+ และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศเข้ากับการคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงเป็นการเฉพาะ

ฉะนั้นกรอบนานาชาติในการทำเช่นนั้นดำรงอยู่บนสมมติฐานว่าด้วยการบริหารจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ (CEDAW) ที่สมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติให้การรับรองในปี พ.ศ. 2522 ได้รับการพรรณนาว่าเป็นกฎหมายสิทธิสตรีระหว่างประเทศ

ชาติต่างๆ ที่ให้การยอมรับสมมติฐานฉบับนี้สัญญาที่จะใช้มาตรการต่างๆ ไปยุติการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในทุกรูปแบบ รวมทั้ง

- การรวมเอาหลักการความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงเข้าไปในระบบกฎหมายของตน
- การตั้งศาลและสถาบันสาธารณะต่างๆ ขึ้นมาประกันให้มีการคุ้มครองผู้หญิงอย่างมีประสิทธิภาพจากการเลือกปฏิบัติ และ
- การประกันว่าจะมีการจัดการปฏิบัติทั้งปวงที่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงที่กระทำโดยบุคคล องค์กร หรือวิสาหกิจ

ยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งในการสนับสนุนผลประโยชน์และสิทธิของผู้หญิงใน REDD+ จะเป็นการผูกโยงโครงการ REDD+ เข้ากับอนุสัญญาต่างๆ ขององค์การสหประชาชาติ เช่น CEDAW คล้ายกับที่กลุ่มคนพื้นเมืองทำใน UNDRIP

ความคืบหน้าใหม่สำหรับผู้หญิงที่แคนคูน

การประชุมครั้งที่ 16 ของภาคีกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (UNFCCC COP16) ที่เมืองแคนคูนในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 มีการนำระเบียบวาระว่าด้วยผู้หญิงเข้าไปในเรื่องการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมากกว่าการการจัดงานครั้งก่อนๆ การประชุมครั้งนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำหรับผู้หญิง ทั้งในแง่การให้สาระอย่างสำคัญในเรื่องเพศสภาวะแก่ข้อตกลงแคนคูนและเนื้อหาของ REDD+ (ซึ่งมีการอ้างถึงผู้หญิงและเพศสภาวะอยู่แปดแห่ง) และในแง่ของการนำและการเป็นตัวแทน (การนี้้นำโดยผู้หญิงสองคน คือคริสทีเยน่า ฟิเกอเรส เลขาธิการ UNFCCC และแพททรีเซีย เอสปิโนซา แห่งเม็กซิโก ประธานของ COPX จุดเด่นจุดหนึ่งของสัปดาห์คือกิจกรรมเคียงข้างนอกห้องประชุมในเรื่องการนำของผู้หญิงที่มีแมรีโรบินสัน อดีตประธานาธิบดีไอร์แลนด์ เป็นเจ้าภาพ

Unless and until we understand the role that women play in REDD+, there are going to be considerable risks around how REDD+ may disadvantage women whose livelihoods depend on forest use.

Jeannette Gurung,
Women Organization for Change in Agriculture and Natural Resource Management (WOCAN),
USA

ทำไมทุกคนจำเป็นต้องมีส่วนร่วม

ในชุมชนคนพื้นเมืองและชุมชนชนบทของกัมพูชา มีความแตกต่างอย่างมากระหว่างผลผลิตจากป่าที่มีใช้เนื้อไม้และทรัพยากรป่าไม้ที่ผู้ขายกับผู้หญิงใช้ ตัวอย่างหนึ่งคือการเก็บน้ำผึ้ง การเก็บน้ำผึ้งเป็นงานที่อันตรายเกี่ยวข้องกับ การปีนต้นไม้และการมีทักษะในการไปเอารังผึ้งมาโดยมิให้ผึ้งต่อย

บางครั้งเกินไป ผู้หญิงแปรรูปน้ำผึ้งและผู้ขายชายมัน จึงมีการแบ่งงานกัน

เฮงจินดา (Heng Chinda) สถาบันการเรียนรู้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน(Community Based Natural Resource Management Learning Institute), กัมพูชา

เมื่อมาถึงเรื่องการจัดการและการเลือกชนิดพันธุ์ไม้ที่จะมีในป่าก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้อย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่นช่างเหล็กอาจจะชอบไม้เนื้อแข็งซึ่งเหมาะที่จะเอามาทำเป็นถ่าน กลุ่มศาสนาอาจจะให้คุณค่ากับพันธุ์ไม้ที่มีความสำคัญทางศาสนา และหมอยาพื้นบ้านอาจต้องการพันธุ์ไม้ที่เป็นยารักษาโรค ดังนั้นหากปราศจากกระบวนการที่มีการมีส่วนร่วมอย่างสูงและรวมเอาคนทุกกลุ่มเข้ามาแล้ว ความต้องการของคนบางกลุ่ม ซึ่งมักจะเป็นกลุ่มที่มีพลังน้อย จะถูกละเลย และสภาพเช่นนี้จะมีผลต่อการลดความยากจน ความมั่นคงทางอาหาร และความหลากหลายทางชีวภาพ

โดยทั่วไปแล้ว ผู้หญิงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกอยากได้พันธุ์ไม้ที่ใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน ซึ่งอาจจะมีประโยชน์หลากหลาย รวมทั้งให้ไม้ฟืน อาหารสัตว์ และความมั่นคงทางอาหาร แทนที่จะมุ่งไปที่พันธุ์ไม้ที่ให้เนื้อไม้ พวกเธอให้ค่ากับไม้พุ่มที่มีกิ่งและใบมาก ๆ ซึ่งช่วยกันลมได้ด้วย เนื่องจากพวกเธอมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างจำกัดในการขายและแปรรูปไม้ ผู้หญิงจะเลือกพันธุ์ไม้อย่างระมัดระวัง มะขาม พืชสมุนไพร และพืชที่ให้ผลผลิตจากป่าที่มีใช้เนื้อไม้ (ผลไม้ ถั่ว ยาง ชีผึ้ง และน้ำผึ้ง) ซึ่งพวกผู้หญิงสามารถแปรรูปหรือขายได้เอง อย่างไรก็ตามผู้ขายในภูมิภาคนี้มีแนวโน้มที่จะชอบพันธุ์ไม้ที่ให้เนื้อไม้มูลค่าสูงอย่าง sal ยูคาลิปตัส ไซปรีส สัก กระถิน/กระถินณรงค์ และ gmelia

อาจจะมีการแข่งขันกันโดยตรงระหว่างคนที่ชอบต่างกันเช่นนี้ เนื่องจากผู้หญิงชอบพันธุ์ไม้ที่ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง วนเกษตรจึงมักจะเป็นยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิผลในการจัดการป่า อย่างไรก็ตาม โครงการ REDD+ จะให้ค่าสูงกว่ากับป่าที่มีคาร์บอนสูง และการปลูกป่าที่ให้คาร์บอนต่ำอาจไม่ดึงดูดใจเท่าใดนัก สำหรับโครงการ REDD+ REDD+ จึงเสี่ยงที่จะให้ความสำคัญกับแปลงปลูกป่าที่ให้คาร์บอนสูงมากกว่าการปลูกป่าแบบที่ใช้ประโยชน์ได้หลายด้านและ “เป็นมิตรกับผู้หญิง”

REDD-Net สัมภาษณ์: WOCAN

การสัมภาษณ์เจเน็ต กูรุง (Jeannette Gurung) ผู้อำนวยการโครงการผู้หญิงเพื่อการเปลี่ยนแปลงในการเกษตรและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (Women Organization for Change in Agriculture and Natural Resource Management – WOCAN)

ถาม: ทำไม REDD+ จึงดูเหมือนว่าจะเป็นส่วนสำคัญของงานที่ WOCAN ทำในปัจจุบัน

ตอบ: การไม่นำผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมและการละเลยเรื่องเพศภาวะใน REDD+ ซ้ำไปยิ่งเหตุผลที่ว่าทำไมถึงมีการตั้ง WOCAN ขึ้นมา นั่นก็คือการเติมเต็มช่องว่างนี้และทำให้คนตื่นตัวต่อประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้อง เราทำงานสร้างศักยภาพให้ชายและหญิงที่เป็นแซมเปียนของเราในภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องให้มีความเชี่ยวชาญทางเทคนิค

และความรู้ที่จะบูรณาการเพศภาวะเข้าไปและประกันให้ผู้หญิงมีบทบาทในการตัดสินใจและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

ถาม: จากการค้นพบต่างๆ ดังที่ปรากฏอยู่ในรายงานที่คุณเพิ่งทำให้ USAID ไปซึ่งมีชื่อว่า “เพศภาวะกับ REDD+: การวิเคราะห์ระดับภูมิภาคเอเชีย” จุดใดที่สำคัญที่สุดที่ WOCAN จะนำมาพิจารณาการการเดินทางต่อไปในเรื่อง REDD+

ตอบ: เราเห็นความจำเป็นที่จะต้องระดับการผลักดันที่ WOCAN ทำในกระบวนการ REDD+ นอกจากนี้มันยังชัดเจนอย่างยิ่งต่อเราด้วยว่าต้องมีโครงการนำร่องขึ้นมาแสดงให้เห็นว่าเพศภาวะเป็นประเด็นที่เอามาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมมากๆ เรากำลังใช้รายงานฉบับนี้อย่างกว้างขวางในการสร้างความตื่นตัวว่ามีช่องว่างทางเพศภาวะอย่างยิ่งในการริเริ่มทำ REDD+ โดยมีวัตถุประสงค์ที่โน้มน้าวให้พวกเขาแก้ไข

ถ้าอยากรู้จักงานของ WOCAN มากขึ้นก็ไปดูได้ที่เว็บ www.wocan.org

กรณีเตาที่ใช้เชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพ

หากนำผู้หญิงมาพิจารณาอย่างตั้งอกตั้งใจมากขึ้นใน REDD+ และโครงการพัฒนาทั้งหลาย ศักยภาพของเตาที่ใช้เชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อปรับปรุงชีวิตและลดการทำลายป่าก็จะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในระดับสูง เมื่อเอาตัวขับเคลื่อนการทำลายป่ามาพิจารณา มีปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งและเป็นปัจจัยในด้านเพศภาวะที่ได้รับ ความสนใจน้อยกว่าที่ควร ชีวมวลมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของคนยากจนในชนบทของประเทศกำลังพัฒนาโดยทำหน้าที่เป็นแหล่งพลังงานพื้นฐานในการทำอาหารและการให้ความร้อนในครัวเรือน การเก็บไม้ฟืนนั้นโดยพื้นฐานก็เป็นงานของผู้หญิงกับเด็ก ผู้ชายจะเข้ามาช่วยด้วยมากขึ้นก็ต่อเมื่อกิจกรรมเหล่านี้มีมูลค่าในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากป่าลดลงหรือเสื่อมโทรมไป ผู้หญิงกับเด็กจำเป็นต้องใช้เวลามากขึ้นในการเก็บไม้ฟืน ทำให้มีเวลาเหลือในการทำกิจกรรมอื่น เช่น การศึกษาของเด็กผู้หญิง น้อยลง

การกล่าวว่าการเก็บฟืนเป็นกิจกรรมที่เล็กน้อยกว่าจะมีผลกระทบอย่างสำคัญต่ออัตราการทำลายป่านั้นเป็นสมมติฐานที่ผิดพลาด ตัวอย่างเช่นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การบริโภคไม้ฟืนนั้นมากถึง 2.4 ล้านตันต่อปีโดยประมาณ¹ เมื่อเปรียบเทียบกับการทำไม้ 600,000 - 1,000,000 ตันต่อปี² ในประเทศกลุ่มอาเซียนโดยรวมแล้ว³ พลังงานชีวมวล เช่น ไม้และซากพืชจากการเกษตร นั้นมากถึงร้อยละ 40 ของการบริโภคพลังงานทั้งหมด แหล่งให้พลังงานคุณภาพต่ำและอุปกรณ์แปลงพลังงานที่ไร้ประสิทธิภาพก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านสุขภาพจากมลพิษทางอากาศภายในอาคาร และผู้หญิงที่ทำงานอย่างใกล้ชิดกับแหล่งให้ความร้อนและเชื้อเพลิงจะเสี่ยงมากเป็นพิเศษ นอกจากนี้เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาการขาดไม้ฟืน ผู้หญิงมักจะทำอาหารที่ต้องการความร้อนน้อยในการทำ ผลที่เกิดขึ้นคือรายการอาหารจึงมักจะไม่มีอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ เช่น พืชตระกูลถั่ว นำไปสู่ภาวะทุโภชนาการและการขาดสารอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็ก ดังนั้นการแนะนำและส่งเสริมเตาที่ใช้เชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นการริเริ่มที่มีผลกระทบอันตรงพลังต่อชีวิตของผู้หญิงเช่นเดียวกับสภาพของป่า

ในชนบทหลายส่วนของจีน ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการจัดการป่าไม้ เนื่องจาก การดำเนินงานด้านป่าไม้ ยกเว้นการตัดไม้ใหญ่ และการขนส่ง นั้น ผู้หญิงสามารถทำได้ และเวลาในการทำกิจกรรมป่าไม้สามารถปรับให้เข้ากับกำหนดเวลาการทำงานของผู้หญิง ให้ผู้หญิงทำได้เคียงข้างไปกับภารกิจของครอบครัวที่สำคัญ การระดมกำลังนี้จัดการให้เป็นระเบียบยิ่งขึ้นไปอีกได้หากการจ่ายเงินของ REDD+ (หรืออย่างน้อยก็ส่วนมากของเงินนี้) ให้พวกเขาทำผ่านองค์กรผู้หญิงในระดับรากหญ้า

หวู่ชู่หยง (Wu Shuirong)

โรงเรียนการป่าไม้จีน (Chinese Academy of Forestry), ประเทศจีน

¹ Laos PDR Department of Energy statistics, 2005.

² Southavilay, T. *Timber Trade and Wood Flow Study*. Lao PDR Regional Environmental Technical Assistance, Poverty Reduction & Environmental Management in Remote Greater Mekong Subregion (GMS) Watersheds Project (Phase I).

³ ASEAN member countries: Brunei Darussalam, Cambodia, Indonesia, Lao PDR, Malaysia, Myanmar, Philippines, Singapore, Thailand, and Vietnam.

บทเรียนจากรอบ ๆ ภูมิภาค

เนปาล: ป่าชุมชนกับผลประโยชน์ร่วมจากป่า

การศึกษาครั้งหนึ่งพบว่า ผู้หญิงในเนปาลในบางบริบททำงานมากกว่าผู้ชาย 4-5 ชั่วโมงในแต่ละวัน⁴

ถ้าจัดการป่าได้ดี ชีวิตของผู้หญิงก็จะง่ายขึ้นอีกมาก เนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่างในเนปาล ระบบวรรณะ ระบบชนชั้น และการได้ของพวกอภิสิทธิ์ชน ขยายออกไป ถ้าการยึดคาร์บอนไว้เป็นเป้าหมายหลักและเป้าหมายเดียว คนจนกับผู้หญิงจะเป็นฝ่ายเสีย ไม่ใช่พวกอภิสิทธิ์ชน

Basundara Bhattarai
Forest Action, เนปาล

ในขณะที่ดูเหมือนว่าผู้หญิงจะเป็นผู้จัดการการเงินของครัวเรือน นี่ไม่ใช่การมีอำนาจตัดสินใจ ชนชั้นเป็นปัจจัยหนึ่งอย่างแน่นอนในแง่ของครอบครัวที่ยากจนกว่า ซึ่งผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้าน มักจะให้สิทธิและความรับผิดชอบมากกว่ากับผู้หญิงที่สร้างรายได้

Rama Ale

Himalayan Grassroots
Women's Natural
Resource Management
Association
(HIMAWANTI), เนปาล

ในบางบริบทแล้ว ป่าชุมชนได้เสริมสร้างพลังความเข้มแข็งให้ผู้หญิงเป็นอย่างมากในทางที่มีได้คาดกันไว้ ในทำนองเดียวกัน REDD+ ก็มีศักยภาพที่จะทำให้เกิดผลในทางบวกต่อผู้หญิงถ้าหากออกแบบมาดี ในฐานะที่เป็นผู้ใช้ในเบื้องต้นและผู้จัดการป่า ผู้หญิงในเนปาลพึ่งพาป่าเป็นอย่างมากเพื่อให้ได้สิ่งของที่จำเป็นในครัวเรือนและในการดำรงชีวิต กลุ่มผู้หญิงมีบทบาทแข่งขันในช่วงต้นของขบวนการป่าชุมชนในเนปาล พวกเขาต่อสู้อย่างดุเดือดเพื่อให้ได้มีตัวแทนอย่างเท่าเทียมกันในองค์กรปกครองป่าชุมชนและประสบความสำเร็จในการให้ได้มีตัวแทนร้อยละ 50

ถึงแม้ผู้หญิงในเนปาลจะได้รับประโยชน์ที่เป็นวัตถุประสงค์ผ่านป่าชุมชน สมาชิกหญิงของกลุ่มผู้ใช้ป่าชุมชน (Community Forestry Users Group – CFUGs) ยืนยันว่าผลประโยชน์ที่สำคัญที่สุดที่พวกเขาได้รับคือความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนในพื้นที่สาธารณะ พวกเขาสามารถเข้าร่วมการประชุมและการฝึกอบรมต่างๆ และมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรมการจัดการต่างๆ สำหรับพวกเขาแล้ว มันเป็นโอกาสที่จะออกมาจากบ้านและหาทางพัฒนาตนเอง มันยังอาจมีผลเป็นการสร้างรายได้จากการที่งานนอกบ้านได้กลายเป็นสิ่งที่ทำได้ขึ้นมา และผู้หญิงยังได้สถานะที่ดีขึ้นภายในครัวเรือนอีกด้วย

ผลกระทบต่อเชิงบวกอีกประการหนึ่งจากป่าชุมชนคือการทำให้เกิดสถาบันต่างๆ ที่ตอบสนองและรับผิดชอบต่อสังคม จากการกระตุ้นให้มีการนำผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน พวกดาลิต (Dalit กลุ่มคนที่ถูกจัดว่าต่ำที่สุดในสังคมอินเดีย ไม่ได้รับการยอมรับให้อยู่แม้แต่ในระบบวรรณะ) และครอบครัวที่ยากจนก็สามารถทำให้การเข้าร่วมกระบวนการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นและระดับชาติของพวกเขากลายเป็นเรื่องธรรมดา จากการที่โครงการ REDD+ จำนวนมากมีลักษณะเป็นแบบเดียวกันกับโครงการป่าชุมชน โครงการเหล่านี้จึงต้องมีงบประมาณที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ มีการติดตามในแง่คาร์บอน และการจัดการโครงการโดยรวม ถ้าดำเนินการได้ดี ทั้งหมดนี้ก็มีศักยภาพที่จะดึงผู้หญิงเข้ามาในพื้นที่สาธารณะและสร้างสถาบันที่ไวต่อเรื่องเพศภาวะ

จะเกิดอะไรขึ้นหากไม่นำผู้หญิงเข้ามาร่วมด้วย

ในหลายส่วนของโลก ผู้หญิงมักจะถูกตัดออกจากกระบวนการตัดสินใจที่เป็นทางการ ตัวอย่างหนึ่งในเนปาลคือ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้ขอให้กลุ่มผู้ใช้ป่าชุมชนที่ตั้งขึ้นใหม่ นำผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจมากขึ้น กลุ่มผู้ใช้ป่าชุมชนนี้แสดงท่าทีต่อต้านคำขอและโต้แย้งว่าผู้ชายในกลุ่มก็เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของผู้หญิงอยู่แล้ว จากนั้นกลุ่มก็ได้ตั้งระเบียบขึ้นมาใช้หลายอย่างรวมทั้งกฎที่อนุญาตให้เก็บไม้ฟืนได้ต่อไป แต่ให้เก็บเฉพาะชีวมวลที่แห้งเท่านั้น ผู้ชายในชุมชนนี้โดยพื้นฐานไม่ได้เป็นคนเก็บฟืนและไม่ได้พูดประเด็นนี้ให้ชัดในการสื่อสารระเบียบนี้กับผู้หญิงในชุมชน ผู้หญิงก็เลยออกไปเก็บไม้ฟืนทั้งที่แห้งและเปียกดังเช่นที่เคยทำกันมาเป็นประเพณี พวกเขาจึงถูกจับ เมื่อผู้หญิงหายไปก็ไม่มีคนทำงานบ้านและหุงหาอาหารจนกระทั่งพวกผู้ชายต้องไปร้องขอให้ปล่อยพวกเขา อย่างน้อยกลุ่มผู้ใช้ป่าชุมชนกลุ่มหนึ่งก็ได้เรียนรู้ผลของการกีดกันผู้หญิงออกจากการจัดการป่า

⁴ Nandini Azad. 1999. *Engendered Mobilization – The Key to Livelihood Security: IFAD's Experience in South Asia*. Rome: IFAD.

อาฟกานิสถาน: การใช้ REDD+ เสริมพลังความเข้มแข็งให้ผู้หญิง

ประวัติศาสตร์อันยาวนานของสงครามกลางเมืองในอาฟกานิสถานยังผลให้เกิดทั้งสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมอย่างร้ายแรงและสภาพที่เลวร้ายอย่างยิ่งแก่ประชากรในชนบทโดยเฉพาะผู้หญิง จากประชากรประมาณร้อยละ 36 ของอาฟกานิสถานที่มีชีวิตอยู่ยากจนในช่วงปลายทศวรรษ 1990 มากกว่าร้อยละ 70 เป็นผู้หญิงและเด็ก⁵ ในอาฟกานิสถานมีครัวเรือนอย่างน้อย 70,000 ครัวเรือนที่ผู้หญิงเป็นหัวหน้าครัวเรือนและส่วนใหญ่เป็นหม้าย⁶ ไม้พืนเป็นแหล่งพลังงานหลักของครัวเรือนในอาฟกานิสถาน แต่เนื่องจากพื้นที่ป่าลดลงจนเหลือเพียงร้อยละ 1.5 ของแผ่นดิน จึงเกิดวิกฤตในการให้ได้พลังงานที่จำเป็นขั้นพื้นฐานมา ผู้หญิงและเด็กซึ่งตามธรรมเนียมมาแต่ดั้งเดิมรับผิดชอบในเรื่องพลังงานของครัวเรือนต้องรับผลจากวิกฤตนี้ไปอย่างเกินกว่าสัดส่วนที่ควรจะเป็น

REDD+ อยู่ในสถานะดีเยี่ยมที่จะมีส่วนช่วยรับมือกับความท้าทายทางด้านสิ่งแวดล้อมและทางสังคมที่ชาวอาฟกานิสถานเผชิญอยู่นี้ มันสามารถให้กรอบในการสนับสนุนผู้หญิงอาฟกานิสถานในชนบทปลูกต้นไม้ในพื้นที่ป่าที่เสื่อมโทรมและพื้นที่ว่างเปล่าโดยมีความมุ่งหมายหลักจะให้พลังงานแก่ครัวเรือน ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการนี้ เช่น การตั้งและดูแลเรือนเพาะชำกล้าไม้และการช่วยการจัดการป่า เป็นกิจกรรมทั้งหมดที่สามารถจ่ายค่าชดเชยได้ตามเกณฑ์ของ REDD+ หรือกลไกการพัฒนาสะอาด (Clean Development Mechanism – CDM)

สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกต้นไม้ถือว่าเป็นกิจกรรมที่สูงส่งทางศีลธรรมในศาสนาอิสลามและบทบาทของผู้หญิงในการตอบสนองต่อความต้องการพลังงานของครอบครัวเป็นที่ยอมรับในทางวัฒนธรรม จนกระทั่งขณะนี้ยังไม่มีฝ่ายที่ขัดแย้งกันฝ่ายใดแสดงการคัดค้านต่อการปลูกต้นไม้ของผู้หญิง การเข้ามาเกี่ยวข้องของผู้หญิงในการฟื้นป่าและการปลูกป่าเป็นสถานการณ์ที่ทุกฝ่ายได้ทุกฝ่ายชนะในอาฟกานิสถาน

อินเดีย: วันหนึ่งของชีวิตผู้หญิงชนบทในโอริสสา

วันหนึ่งในชีวิตของผู้หญิงอินเดียในชนบทในช่วงฤดูปลูกข้าวเป็นอย่างไร โครงการ REDD+ ควรจะเข้ามาใหม่ และมีความหมายอย่างไรในการจัดกิจกรรมให้เข้ากับกำหนดการประจำวันของเธอ ต่อไปนี้คือตัวอย่างของวันหนึ่งที่ทั่วไปของผู้หญิงที่ท่าเกษตรในโอริสสา

3.30 am	ตื่นนอน ทำความสะอาดเตา
3.45 am	ทำกาแฟ
4.15 am	ทำความสะอาดลานนาและพรมด้วยน้ำขี้วัว
4.45 am	ทำความสะอาดลานเลี้ยงวัว
5.15 am	เตรียมอาหาร
6.05 am	ออกไปนาพร้อมกับอาหาร เริ่มปลูกข้าว
8.15 am	กินอาหารเช้าในนา
8.30 am	ปลูกข้าว
1.00 pm	กินอาหารกลางวันและพักในนา
1.30 pm	ปลูกข้าว
4.30 pm	กลับจากนา
4.45 pm	ดูแลสัตว์เลี้ยง
5.15 pm	ไปเอาน้ำจากบ่อน้ำสาธารณะ
6.00 pm	เตรียมอาหาร
7.00 pm	กินอาหารค่ำ
7.30 pm	ตระเตรียมสำหรับงานที่จะทำในวันรุ่งขึ้น
8.30 pm	เข้านอน

⁵ FAO. 1997. *Women's Participation in National Forest Programmes*, Economic and Social Development Department, Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).

⁶ Hassan, Z. and P. Kant, 2011. *REDD in Afghanistan: Empowering Women and Increasing Access to Energy*. IGREC Working Paper 20.

ข้อเสนอแนะสำหรับการผนวกรวมเพศภาวะเข้าไปใน REDD+⁷

1. ผนวกเอาเครื่องมือการทำงานที่ให้ความสำคัญกับเพศภาวะ(รวมทั้งการวิเคราะห์และการวางแผนเชิงเพศภาวะ)เข้าไปในขั้นตอนการเตรียมความพร้อมและการดำเนินงาน REDD+
2. พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลที่รวมเอาตัวชี้วัดทางด้านเพศภาวะเข้าไปมาตรฐานและแนวทางที่มีอยู่แล้วของ REDD+
3. สร้างความตื่นตัวถึงความจำเป็นที่จะต้องมองผู้หญิงเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียแยกออกไปอีกกลุ่มหนึ่ง
4. สร้างศักยภาพทางเทคนิคและในการนำให้กับผู้หญิงที่จะกลายเป็น “แชมเปียน” สำหรับการเสริมสร้างพลังความเข้มแข็งของผู้หญิง
5. สร้างความเข้มแข็งให้องค์กรของผู้หญิง ทำให้องค์กรเหล่านี้สามารถเจรจาการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการ REDD+ ได้(คือการได้รับเงินกู้และความช่วยเหลือทางเทคนิค)
6. กำหนดให้องค์กรที่ทำหน้าปกครองดูแลมีสมาชิกอย่างน้อยร้อยละ 30 เป็นผู้หญิง
7. จัดการกับประเด็นระยะเวลาเช่าเพื่อพยายามให้ทางการยอมรับสิทธิของผู้หญิงต่อผลผลิตจากป่าและคาร์บอน
8. พัฒนาระบบในการแจกจ่ายผลประโยชน์ที่รับรองและให้รางวัลกับการมีส่วนร่วมช่วยของผู้หญิง
9. ดำเนินงานโครงการนำร่องที่ใช้แนวทางการจ่ายให้กับบริการของระบบนิเวศ(Payments for Ecosystem Services – PES) ไปให้รางวัลผู้หญิงจากความรู้และบทบาทของพวกเธอในฐานะผู้จัดการป่า
10. พัฒนาและวิเคราะห์นวัตกรรมจากโครงการนำร่องสำหรับการสร้างรายได้จากป่า-คาร์บอนสำหรับผู้หญิงชนบท

หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาเข้าไปดูที่เว็บไซต์

www.redd-net.org

⁷ Based on recommendations from the 2011 working draft *USAID Gender and REDD+: A Regional Assessment* by Jeannette Gurung, Kalpana Giri, and Abidah Setyowati.

